

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM
VAZIRLIGI**

NAVOIY DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

**SA111801 – TA'LIM VA TARBIYA NAZARIYASI VA METODIKASI
(MAKTABGACHA TA'LIM) MUTAXASSISLIGI MAGISTRATURASI
BO'YICHA BILIM DARAJASINI BELGILOVCHI MAXSUS FANLARDAN
SINOV DASTURI VA BAHOLASH MEZONI**

Mazkur dastur 2021-2022 o‘quv yilida **5A111801 – Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (maktabgacha ta’lim)** mutaxassisligi bo‘yicha magistraturaga kiruvchilar uchun kirish sinovlari dasturi, savolnomalari va baholash mezonlarini o‘z ichiga olgan. Dastur savolnoma va mezonlari oliy ta’limning **5111800 – Maktabgacha ta’lim** yo‘nalishi Davlat ta’lim standartiga hamda Navoiy davlat pedagogika instituti o‘quv-uslubiy kengashida ko‘rib chiqilgan va ma’qullangan (20__ yil ____dagi __-sonli majlis bayoni) dasturga asoslanib tuzilgan.

Tuzuvchilar: **R.H.Davlatova-** NavDPI Maktabgacha ta’lim kafedrasи mudiri, f.f.d.(DSc)

S.S.Sayitov - Maktabgacha ta’lim kafedrasи dotsenti, p.f.n.

Taqrizchilar: **A.Po‘latov-** Navoiy davlat pedagogika instituti huzuridagi xalq ta’limi xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish hududiy markazi dotsenti, p.f.n.

D.Ahatova – NavDPI, Umumiy pedagogika va psixologiya kafedrasи mudiri, p.f.n.

Dastur Navoiy davlat pedagogika instituti Ilmiy Kengashining 2021 yil ____ iyundagi __-sonli majlis bayoni bilan tasdiqlangan.

Kirish

5A111801 - “Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (Maktabgacha ta’lim)” mutaxassisligiga magistraturaga kirish uchun mutaxassislik fanidan imtihon sinovlarini qabul qilish uchun pedagogika ta’lim yo‘nalishlarining o‘quv rejasida umumkasbiy fanlar bloki doirasida o‘qitiladigan “**Maktabgacha pedagogika**”, “**Bolalar nutqini o’stirish**”, “**Matematik tasavvurlarni shakllantirish**”, “**Bolalar psixologiyasi va psixodiagnostikasi**”, “**Tasviriy faoliyatga o’rgatish**”, “**Umumiy pedagogika**”, “**Umumiy psixologiya**” fanlaridan nazariy savollarga javob berishi, ta’lim jarayonini texnologik xaritasi va modelini yaratishi, shuningdek, pedagogik vaziyatni ilmiy-amaliy jihatdan tahlil qilishi lozim.

Maqsad mazkur kirish sinovlarini o‘tkazish orqali bakalavr larning maktabgacha pedagogika nazariyasi va tarixi, til va nutqning ahamiyati, bolalar adabiyoti, bolalar nutqining rivojlanishi, bolalar psixologiyasi va uning diagnostikasi bo‘yicha bilim, ko‘nikma va malakalarini aniqlashdan iborat.

Vazifalari: abituriyent sinov biletidagi 4 ta nazariy savol mohiyatini ochib berishi va 1- ta pedagogik vaziyatni ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilishi, vaziyatlar yechimini ishlab chiqishi, muammoni hal qilishda ilmiy-ijodiy qobiliyatini namoyon etishi lozim. Abituriyent nazariy ma’lumotlarni fanlar nazariyasi terminologiyalaridan to‘g‘ri foydalanib yoritishi, tayanch tushunchalarni asoslashi, shaxsiy fikr va mulohazalarini aniq ilmiy va amaliy dalillarga tayangan holda bayon qila olishi kerak.

Abituriyent barcha fanlarning ijtimoiy taraqqiyot bosqichlari, jamiyat rivojlanishida ta’lim-tarbiyaning o‘rni, maktabgacha pedagogika tarixi fanining manbalari, xalq pedagogikasi manbalari masalalarini keng yorita olishi, inson kamoloti haqidagi g‘oyalari taraqqiyoti masalalarini tahlil qilishi, o‘z shaxsiy fikrlarini bayon qilishi lozim.

«Maktabgacha pedagogika»

Maktabgacha pedagogikaning predmeti va vazifalari; Maktabgacha pedagogikaning umumiy asoslari. Kadrlar tayyorlash milliy modeli. Maktabgacha ta’limga kirish. Maktabgacha ta’lim – uzlusiz ta’limning alohida turi sifatida. Maktabgacha ta’lim Konsepsiysi. Maktabgacha ta’lim yoshidagi bolalarning tarbiyasi. O‘zbekistonda maktabgacha ta’limning vujudga kelishi va taraqqiyot bosqichlari. Maktabgacha pedagogikaning obyekti, predmeti, maqsad va vazifalari. Maktabgacha pedagogikada ilmiy-tadqiqot metodlari. Maktabgacha pedagogikaning asosiy kategoriyalari. Maktabgacha pedagogikaning boshqa fanlar bilan aloqasi. Juhon mamlakatlari ta’lim tizimida maktabgacha ta’limning tutgan o‘rni.

Maktabgacha ta’lim yoshidagi bolalar rivojlanishiga ta’sir etuvchi omillar. Hozirgi jamiyatda murabbiy tarbiyachilarga qo‘yilgan talab va vazifalari. Tarbiyachilik kasbi uning axloqiy sifatlari. Davlatimiz tomonidan yosh avlod tarbiyasiga qo‘yilgan talablar, vazifalar.

Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarning yosh guruhlari. Maktabgacha ta’lim muassasasi tarbiyachisining asosiy vazifalari va uning shaxsiga qo‘yiladigan talablar. Zamonaviy tarbiyachilar kasbiy kompetentligining uch aspekti. Zamonaviy pedagogikada shaxs shakllanishiga doir yondoshuvlar. Bolalarda tashabbusni namoyon etish va o‘zaro muloqot jarayoni; ta’lim-tarbiya jarayonining mazmuni va vositalari, uni tashkil etishning metod va usullari.

Bolani maktabga tayyorlashda maktabgacha ta’lim muassasasi, maktab va oilaning xamkorligi. Sotsial tarbiya jarayonining mazmun-mohiyati. Tarbiya qonuniyatlar. Tarbiya jarayoni tarbiyachi va tarbiyalanuvchilar o‘rtasida tashkil etiluvchi hamda aniq maqsadga yo‘naltirilgan hamkorlik jarayonidir. Kasbiy ijodiy tafakkuri, bilimlarini to‘ldirish va yangilashga bo‘lgan ehtiyojlarini rivojlantirish. Tarbiyaning maqsadi – har tomonlama barkamol shaxsni shakllantirish. Tarbiya mazmuni, qo‘yilgan maqsad va vazifalar bilan bog‘liqlikda tarbiyalanuvchilarning egallashi lozim bo‘lgan bilim, malaka, e’tiqod, shaxs sifati va xarakteri, xulq-atvor tizimi.

Bolalar rivojlanishida oila, maktab, maktabgacha ta’lim muassasasi va mahallaning o‘rni. Tarbiyaning umumiy vazifalari. Talabalarning kasbiy yo‘nalganligini shakllantirish, pedagogik qobiliyat, bilishga bo‘lgan intilishi va ehtiyojlarni rivojlantirish. Bolalar bog‘chasida, oilada olib boriladigan ta’lim ishining metod va shakllari mazmuni uzviyligi. Tarbiya jarayonini tashkil etishga doir zamonaviy yondoshuvlar va ularning o‘ziga xosliklari. Tarbiya turlarining umumiy tasnifi. Kasb turlari, kasbiy mahorat, tarbiyachi, uslubchi, mudira faoliyati va uni boshqaruvi.

Bolalarni maktab ta’limiga tayyorlash. Maktabgacha ta’lim yo‘nalishi ijodiy tashkil qilish va uni boshqarish turlari. Tarbiyachi mahorati. Uslubchi mahorati. Mudira mahorati. Maktabgacha ta’lim yoshidagi bolalarni maktab ta’limiga moslashtirish metod, vosita va usullari. Maktabgacha ta’lim muassasasi xujjatlari. Tarbiyachining ish xujjatlari. Yillik, oylik istiqbol rejalar. Uslubchining ish xujjatlari.

“Bolalarni nutqini o‘stirish”

Maktabgacha ta’lim-tarbiyaning umumiy qonuniyatlar, muayyan jamiyatda yagona ijtimoiy maqsadga muvofiq maktabgacha yoshdagi bolalarni tarbiyalash hamda unga ta’lim berishning mohiyati va muammolarini o‘rganadigan fan. Nutq o‘stirish nazariyasi va metodikasi ijtimoiy fanlar tizimiga kiruvchi fan sanalib,

maktabgacha yoshdagi bolalarni jismoniy va ruhiy kamolotini tarbiyalash, unga ta’lim berish muammolarini o’rgatadi.

Nutq o’stirish nazariyasi va metodikasi fani yetti yoshgacha bo‘lgan bolalarga har tomonlama ta’lim - tarbiya berish qonuniyatlarini o’rganadi. Maktabgacha ta’lim tashkiloti sharoitida ta’lim-tarbiya ishini tashkil etishning mazmuni, shakl, metod va vositalar hamda maktabgacha ta’lim yoshidagi bolalarning yosh va o‘ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda ularning har tomonlama uyg‘un rivojlanishini ta’minalashga qaratilgan shart-sharoitlarni ishlab chiqadi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarda og‘zaki nutqni rivojlantirish tamoyillari, unga qo‘yilgan talablar, usullari, shakllari, nutqni rivojlantirish muammolari, barkamol avlod tarbiyasida nutqni to‘g‘ri shkllantirih yo‘llari va ish samaradorligi. Zamonaviy pedagogik texnologiya. Ta’lim-tarbiya jarayonini ilmiy asosda tashkil etish, va uning tamoyillari, qonuniyatları. Maktabgacha yoshda bo‘lgan bolalarda og‘zaki nutqni rivojlantirish ishiga tayyorlashdan iboratdir.

Maktabgacha pedagogika tarixi. Ta’lim jarayoni va didaktika haqida tushuncha. Maktabgacha ta’lim didaktikasi. Maktabgacha ta’limning asosiy kategoriyalari. Maktabgacha ta’lim muassasalarida huquqiy tarbiyani amalga oshirish yo‘llari. “Ilk qadam” Davlat dasturi. Davlat talablarining maqsad, vazifa va asosiy tamoyillari. Pedagogik diagnostikani tashkil etish. Maktabgacha ta’limda axloqiy tarbiyaning nazariy asoslari, prinsiplari va metodlari. Maktabgacha ta’lim konsepsiysi nazariy tamoyillari va uning mazmun –mohiyati. Ta’lim jarayoni qonuniyatları va ta’lim tamoyillari. Maktabgacha yoshdagi bolalarni mifikta’limiga tayyorlashning shakl va usullari. Tarbiya qonuniyatları va tarbiya tamoyillari. Maktabgacha ta’lim muassasalarida pedagogik jarayonni boshqarish.

“Matematik tasavvurlarni shakllantirish”

Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida matematika elementlariga o’rgatishning nazariy asoslari, bolalarning matematik rivojlanishining psixologik xususiyatlari, maktabgacha ta’lim muassasasi ishining mazmuni va metodlari xaqidagi bilimlarni shakllantirish, maktabgacha ta’lim tashkilotida matematika elementlariga o’rgatish jarayonini tashkil qilish, mashg‘ulotlarni rejalashtirish, mashg‘ulot ishlanmalarini tuzish va taxlil qilish, metodik usullari va ta’limiy o‘yinlar tanlash, ular bilan ishslash mazmuni va metodlarini taxlil qilishning kasbiy kompitentsiya ko‘nikmalarni rivojlantirishni ta’minalash, maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik kompitentsiya shakllantirishning vazifalari (ta’limiy tarbiyaviy), o‘qitish mazmuni va qo‘llanishning umumiy tavsifi bilan qurollantirish vazifalarini bajaradi.

Matematik tasavvurlarni shakllantirish fanini o‘rganish jarayonida bolala beriladigan dastlabki matematik tasavvurlarning mazmunini o‘rganib taxlil qilish matematik tasfavvurlarni boshlang‘ich matabda rivojlanish va uzviyligini o‘rganish oila va maktabgacha ta’lim muassasalarida olib boriladigan ishlarni rejallashtirishni shuningdek quyidagi kasbiy kompitentsiyalarga ega bo‘lishi kerak.

Matematik tasavvurlarni shakllantirish tashkiliy shakllarini amalgalashish: O‘quv-tarbiya jarayonini modellashtirish va uni ta’lim amaliyotiga tatbiq etish. Turli yosh guruhlarda xulq-atvori va faoliyatini boshqarishning o‘ziga xosliklari, psixik va psixofiziologik rivojlanishning maxsus qonuniyatlarini hamda individual o‘ziga xosliklarini hisobga olish vositalardan foydalanish qobiliyatiga egalik.

Psixologik va pedagogik tadqiqotlarning miqdor va sifat metodlarini egallaganlik. Turli yosh guruhidagi bolalarning rivojlanishi, muloqoti, faoliyatini tashxis etish metodlaridan foydalanish qobiliyatiga egalik. O‘qitish, tarbiya, rivojlanishning turli nazariyalariga doir bilimlar, ta’limning turli bosqichlarida o‘qitish dasturlardan foydalanish qobiliyati. Bolalarning xilma-xil faoliyatini tashkil etish usullarini egallaganlik; mashg‘otlarni samaradorligi va pedagogik texnogiyalardan foydalanishga oid quyidagi kasbiy kompitentsiyalarga ega bo‘lishi kerak.

“Bolalar psixologiyasi va psixodiagnostikasi”

Bolalar psixologiyasi fanining metodlari. Bolalar psixologiyasi muammolarini o‘rganilishi. L.S.Vigotskiyning madaniy tarixiy konsepsiysi. A.N.Leontivning faoliyat nazariyasi. V.N.Myaseishchevning munosabatlar psixologiyasida bola psixik taraqqiyoti qonuniyatlarining yoritilishi. Chaqaloqlik va go‘daklik davrining psixologik xususiyatlarini diagnostika qilish. Ilk bolalik davri va uning psixodiagnostikasi. Maktabgacha tarbiya yosh davri va taraqqiyot psixodiagnostikasi. Maktabgacha tarbiya yosh davrida o‘quv faoliyati. Bola psixikasini o‘rganish printsiplari. Bolalar psixologiyasi muammolarining o‘rganilishi Chaqaloqlik davrida bola psixik taraqqiyotining o‘ziga xos xususiyati. Go‘daklik davrining psixologik xususiyatlari. Ilk bolalik davrining psixixologik xususiyatlari. Maktabgacha yoshdagi bolalar taraqqiyotining psixologik xususiyatlari. O‘yin– maktabgacha tarbiya yoshdagi bolalarning yetakchi faoliyati. Maktabgacha tarbiya yoshida mehnat faoliyatining xususiyatlari. Maktabgacha yosh davrida o‘quv faoliyati. Maktabgacha yoshdagi bolalarda sezgi va idrok jarayonlarining rivojlanishi. Maktabgacha yoshdagi bolalarda diqqatning rivojlanishi. Maktabgacha yoshdagi bolalarda xotiraning rivojlanishi. Maktabgacha tarbiya yoshdagi bolalarda tafakkurning shakllanishi. Maktabgacha tarbiya yoshdagi bolalarda nutqning rivojlanishi. Maktabgacha tarbiya yoshdagi bolalarda shaxs xayolning rivojlanishi. Maktabgacha tarbiya yoshdagi bolalarda shaxs

xususiyatlarning shakllanishi. Maktabgacha tarbiya yoshdagi bolalarda hissiyot va irodaning rivojlanishi. Maktabga psixologik tayyorgarlik.

“Tasviriy faoliyatga o‘rgatish”

Maktabgacha yoshdagi bolalarni tasviriy faoliyati xaqida tushuncha; maktabgacha yoshdagi bolalarni tasviriy faoliyati nazariyasi va metodlari; maktabgacha yoshdagi bolalarning tasviriy faoliyati turlari va o‘ziga xosligi; rasm, loy, applikatsiya, qurish-yasash orqali maktabgacha yoshdagi bolalarni tasviriy ijodkorligini rivojlantirish; maktabgacha ta’lim muassasalarida tasviriy faoliyat mashg‘ulotlarini rejalahtirish va tashkil qilish.

Maktabgacha yoshdagi bolalarni tasviriy san’at asarlari bilan tanishtirish usullari; tasviriy faoliyat mashg‘ulotlarida bolalarni maktabga tayyorlash; maktabgacha yoshdagi bolalarda tasviriy qobiliyatni rivojlanganlik darajasi. Maktabgacha ta’limda tasviriy faoliyatga o‘rgatish metodikasi o‘quv fanini o‘zlashtirish uchun zarur bo‘lgan birlamchi ma’lumotlar. tasviriy faoliyat mashg‘ulotlarini to‘g‘ri tashkil etish va o‘tkazish metodikasi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarga tasviriy faoliyatga o‘rgatish metodikasining asoslari; maktabgacha yoshdagi bolalarni tasviriy faoliyati xaqida tushuncha; maktabgacha yoshdagi bolalarni tasviriy faoliyati nazariyasi va metodlari; maktabgacha yoshdagi bolalarning tasviriy faoliyati turlari va o‘ziga xosligi; rasm, loy, applikatsiya, qurish-yasash orqali maktabgacha yoshdagi bolalarni tasviriy ijodkorligini rivojlantirish; maktabgacha yoshdagi bolalar tasviriy faoliyatining turlari, tasviriy faoliyatga o‘rgatish metod va usullari.

Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida tasviriy faoliyat mashg‘ulotlarini rejalahtirish va tashkil qilish; maktabgacha yoshdagi bolalarni tasviriy san’at asarlari bilan tanishtirish usullari; maktabgacha yoshdagi bolalar bilan tasviriy faoliyat mashg‘ulotlarida ta’lim-tarbiyaviy ishlarni tashkil qilish; mashg‘ulotdan tashqari vaqtarda tasviriy faoliyatni tashkil qilish; maktabgacha yoshdagi bolalarda tasviriy qobiliyatni rivojlanganlikni aniqlash; tasviriy faoliyat mashg‘ulotlarida bolalarni maktabga tayyorlash; maktabgacha yoshdagi bolalarda tasviriy qobiliyatni rivojlanganlik darajasini tashxislash usullari; maktabgacha ta’lim muassasalarida tasviriy faoliyat mashg‘ulotlarini o‘tkazish va taxlil qilish.

“Umumiyl psixologiya”

Psixologiya tabiiy va ijtimoiy ilmiy fan sifatida. Psixologik bilimlarning o‘ziga xos tomonlari. Psixik aks ettirish – ob’ektiv olamning sub’ektiv obrazi ekanligi. Miya va psixika. Psixika va ong. Ong va ongsizlik (anglanmagan, ong darajasiga borib yetmagan harakatlar) holatlari. Psixologiya fanining predmeti haqidagi tasavvurlar taraqqiyotining asosiy bosqichlari. Psixikaning falsafa

doirasidagi taraqqiyoti. Psixologiya fanining nazariy hamda amaliy vazifalari haqida ma`lumit berish. Hozirgi zamon psixologiyaning tuzilishi va tadqiqot metodlari. Hozirgi zamon psixologiyasi fanining tamoyillari, determinizm tamoyili, ong va faoliyat birligi tamoyili, ongni faoliyatda rivojlanish tamoyili, hozirgi zamon psixologiyasining tuzilishi, aniq faoliyatni o‘rganuvchi psixologiya sohalari, hozirgi zamon psixologiyasining tadqiqot metodlari, kuzatish metodi, eksperiment metodi, suhbat va so‘rovnama metodi, faoliyat mahsulini o‘rganish metodi, test metodi, sotsiometriya metodi, biografiya metodi, psixologiyaning fanlar tizimida tutgan o‘rni. Psixika va ongning taraqqiyoti. Psixikaning filogenetik taraqqiyoti, seskanuvchanlik va sezuvchanlik, tropizmlarning mohiyati, hayvonlarning hatti-harakat tiplari, sensor bosqich, pertseptiv bosqich, intellektual bosqich va ularning xarakterli xususiyati, psixikaning rivojlanish bosqichlari. Odam psixikasining paydo bo‘lishi va uning taraqqiyoti. Odamda aks ettirish darajasi. Ongning paydo bo‘lishi va uning taraqqiyoti. Odam psixikasining ontogenez taraqqiyoti. Faoliyat va motivatsiya. Muloqot haqida tushuncha, muloqot turlari, muloqot vazifalari, muloqot shaxslararo o‘zaro ta’sir etish sifatida, pedagogik faoliyatda muloqot, til va nutq tushunchalarining mazmuni, muloqot va muomala tushunchalarining mazmuni, muloqot kishilar o‘rtasidagi o‘zaro tasir etish, muloqotning kommunikativ tomoni, muloqotning interaktiv tomoni. Shaxs haqida tushuncha, individ, shaxs, individuallik tushunchalari, shaxs shakllanishiga tasir etuvchi omillar, shaxsning malaka va odatlari, biogenetik nazariya va uning mohiyati, sotsiogenetik nazariyasining mazmun mohiyati, konstitutsion nazariyaning mazmuni, rollar nazariyasi mazmuni, psixodinamik nazariyaning mazmuni, kognitivistik nazariya tushunchalarining mazmuni. Diqqat haqida tushuncha, diqqatning nerv-fiziologik asoslari, diqqat turlari, ixtiyorsiz diqqat, ixtiyoriy diqqat, ixtiyoriydan so‘nggi diqqat, diqqatning xususiyatlari, diqqat kuchi va bo‘linishi, diqqat ko‘lami, diqqat taqsimlanishi, shaxsda diqqat rivojlanishi. Sezgilar haqida umumiy tushuncha, sezgilarning nerv-fiziologik asoslari, sezgilarning tasnifi, sezgilarning turlari, ekstroretseptiv sezgilar, introretseptiv sezgilar, proprioretseptiv sezgilar, analizator va uning tuzilishi, sezgi sohasidagi qonuniyatlar. Idrok haqida tushuncha, idrokning nerv-fiziologik asoslari, idrokning murakkabligi, idrokda kuzatish va kuzatuvchanlik, idrokning xossalari, idrokda ob’ekt va fon, appertseptsiya, idrokning konstantligi, idrokda illyuziya va gallyutsinatsiya, vaqt, harakat va fazoni idrok qilish. Xayol haqida tushuncha, xayol jarayonlari, xayol turlari, tasavvur xayoli, ijodiy xayol, ixtiyorsiz va ixtiyoriy xayol, orzu, tush ko‘rish va shirin xayol, xayol sifatlari, xayolning kengligi va torligi, xayolning chuqurligi va realligi, xayolning mazmundorligi va kuchi, fantaziya, hayolning rivojlanishi tushunchalar berish. Xotira haqida tushuncha, xotiraning nerv-fiziologik asosi, xotira turlari, faoliyatga ko‘ra xotira turlari,

maqsadiga ko‘ra xotira turlari, muddatiga ko‘ra xotira turlari, xotira jarayonlari, esda olib qolish, esga tushirish, esda saqlash, unutish, xotira tiplari. Tafakkur xaqida tushuncha, tafakkur operatsiyalari, tafakkur shakllari, hukm, xulosa chiqarish, tushuncha, tafakkur sifatlari, tafakkurning mazmundorligi, tafakkurning chuqurligi, tafakkurning kengligi, tafakkurning mustaqilligi, tafakkurning ixchamligi, tafakkurning tezligi, tafakkurning turlari, shakliga ko‘ra tafakkur turlari, topshiriq xarakterga ko‘ra tafakkur turlari, fikr yoyiqligiga ko‘ra tafakkur turlari, fikrning originallik darajasiga ko‘ra tafakkur turlari, tafakkur borasidagi psixologik nazariyalar. Hissiyot haqida tushuncha, his-tuyg‘ularning vazifalari, hissiy holatlarning nerv-fiziologik asoslari, insoniy emotsiyalar va hayvonlardagi emotsiyalar, hissiy holatlarning ifodalanishi, hislarni kechirish shakllari, yuksak hislar, hissiy ton, affekt, stress, praksik hislar, axloqiy hislar, estetik hislar, intellektual hislar, hissiyotning o‘ziga xosligi. Iroda haqida tushuncha, irodaviy faoliyatning umumiy xususiyatlari, iroda borasidagi nazariyalar, irodaviy akt va uning tuzilishi, shaxsning irodaviy sifatlari, irodani tarbiyalash, irodanining individual xususiyatlari. Temperament haqida tushuncha, temperamentni rivojlanishi tarixi, temperament tipi, oliv nerv faoliyati tipi va temperament, temperament xususiyatlari, temperament tiplari, faoliyatning individual uslubi va temperament, temperamentni tarbiyalash. Xarakter haqida tushuncha, xarakterning nerv-fiziologik asoslari, xarakter tipologiyasi, xarakter aktsentuatsiyasi, xarakter tarkibi, xarakterning shakllanishi, xarakter tuzilishi va xususiyatlari, xarakter borasidagi ta’limotlar. Qobiliyatlar haqida tushuncha, qobiliyatlarning sifati va miqdor tavsifi, qobiliyatlar tuzilishi, talantning paydo bo‘lishi va tuzilishi, qobiliyat va talantlarning tabiiy shartlari, qobiliyat borasidagi nazariyalar, qobiliyatlarning tabiiy asoslari, qobiliyatlarning rivojlanishi, qobiliyat va irsiyat. Talim psixologiyasining mohiyati. O‘qishning mohiyati va qonuniyatlar. N.D.Levitov bo‘yicha o‘zlashtirishning psixologik komponentlari. Talim jarayonini boshqarish muammosi. Dasturlashtirilgan talim. O‘qish va aqliy rivojlanish. Talim intensivlashtirish. Talimni individualashtirish. Tarbiya psixologiyasining mohiyati. Tarbiyaviy ish metodlari va shakllari. Jamoa va uning tarbiyaviy tasiri. Tarbiyada individual yondashishning psixologik asoslari. Hozirgi zamon o‘qituvchilariga qo‘yiladigan talablar. Sharq mutafakkirlarini o‘qituvchi kasbi to‘g‘risida. O‘qituvchi kasbiga xos xislatlar. Pedagogik qobiliyatlar. Didaktik qobiliyatlar. Akademik qobiliyatlar. Pertseptiv qobiliyatlar. Nutq qobiliyati. Tashkilotchilik qobiliyati. Avtoretart qobiliyat. Pedagogik hayol. Diqqatni taqsimlay olish qobiliyati. O‘qituvchining pedagogik mahorati va psixologik madaniyati. O‘qituvchining jamiyatda tutgan o‘rnii va uning psixologik xususiyatlari. O‘qituvchiga ijtimoiy talablar. O‘qituvchining psixologik sifatlari. Boshqarish uslublari. Bolalar orasidagi muloqot psixologiyasi. Guruhlar

klassifikatsiyasi. Bolalar jamoasi dinamikasi. Bolalar jamoasining o‘ziga xos jihatlari. Shaxs va guruh. Ijtimoiy psixologiyada shaxs muammozi. Shaxs nazariyalari. Shaxs rivojlanishining bosqichlari. Bolalar jamoasida shaxsning rivojlanishi. Bolalar orasidagi shaxslararo munosabatlar psixologiyasi. Bolalar jamoasidagi do‘stlik, muxabbat. Oilada bola shaxsining ijtimoiylashuvi. Shaxs ijtimoiylashuvi. Ijtimoiylashuv sohalari va bosqichlari. Ota-onaning bola ijtimoiylashuvidagi roli. Bola ijtimoiylashuvida otaning roli. Bola ijtimoiylashuvida onaning roli. Bola ijtimoiylashuvida qariyalarning roli. Oilada bolaning o‘rni. Siblinglar. Egizaklar. Oiladagi yagona farzand. Bolalar orasidagi yoshning bola taraqqiyotiga ta’siri. Oilada bola tarbiyasi. Oilada bola bilan muloqot tiplari. Tarbiya uslublari. Bola tarbiyasida ota-onaga qo‘yiladigan talabalar. Ota-on va farzand orasidagi kelishmovchiliklarning sababalari. Ota-onalik ustanovkalari. Oiladagi nosog‘lom muhitning bola ruhiyatiga ta’siri.

“Umumiy pedagogika”

O‘zbekiston Respublikasningi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni va “Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi”. Kadrlar tayyorlash Milliy modeli va uning tarkibiy qismlari. Ta’lim sohasidagi davlat siyosatining asosiy tamoyillari. Ta’lim tizimi va turlari. Pedagogika shaxs tarbiyasi va rivojlanishi to‘g‘risidagi fan. Ilmiy-pedagogik tadqiqotlar metodologiyasi va metodlari Shaxsning rivojlanishi, tarbiyasi va ijtimoiylashuvi. Yaxlit pedagogik jarayon. Didaktika – pedagogik ta’lim nazariyasi. O‘qitish jarayoni yaxlit tizim sifatida. Ta’lim mazmuni. Ta’lim metodlari va vositalari. Ta’limni tashkil etish shakllari va turlari. STEAM ta’lim (STEAM education). Iqtidorli o‘quvchilarni o‘qitish (Education of gifted children). O‘quvchilarning bilim, ko‘nikma va malakalarini tashxis etish. Tarbiya jarayonining mohiyati va mazmuni. Tarbiya qonuniyatлari va tamoyillari. Jamoa tarbiya ob‘yekti va sub`ekti sifatida. Tarbiyaning umumiy metodlari. O‘quvchilarning ilmiy dunyoqarashini shakllantirish. Aqliy tarbiya. Fuqarolik tarbiyasi. Mafkuraviy tarbiya. Ma`naviy-axloqiy tarbiya. O‘quvchilarning mehnat, jismoniy va estetik tarbiyasi. O‘quvchilarda axborot iste’moli madaniyatini shakllantirish. Ta’lim muassasasi menejmenti. Xalqaro baholash dasturlari (Programme for the International Assessment). Korrektcion pedagogika asoslari. Inklyuziv ta’lim (INCLUSIVE EDUCATION).

Tavsiya etilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Maktabgach ta’lim konsepsiysi. –Toshkent, 2019.
2. Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalar ta’lim-tarbiyasiga qo‘yiladigan davlat talablari. -Toshkent, 2018.
3. “Ilk qadam” Davlat dasturi. –Toshkent, 2018.

4. Yusupova P. Maktabgacha tarbiya pedagogikasi. -T.: “O‘qituvchi”, 1993.
5. Xasanboyeva O.U. va boshq. Maktabgacha ta’lim pedagogikasi. -T.: “Ilm ziyo”, 2006.
6. Sodiqova SH.A. Maktabgacha pedagogika. –T.: “Tafakkur sarchashmalari”, 2013.
7. Kayumova N.M. Maktabgacha pedagogika. –T.: “TDPU” nashriyoti, 2013.
8. Davletshin M.G. va boshqalar. YOsh davrlar va pedagogik psixologiya. –T.: “TDPU” nashriyoti, 2004.
9. Nishonova Z.T., Alimova G.K. Bolalar psixologiyasi va uni o‘qitish metodikasi. –T.: “TDPU” nashriyoti, 2005.
10. Qodirova F.R. Qodirova R.M. Bolalar nutqini rivojlantirish nazariyasi va metodikasi. -T.: “ISTIQLOL”, 2006.
11. Babayeva D.R. Nutq o‘stirish metodikasi. -T.: Fan va texnologiya, 2005.
12. Djanpeisova G., B.Xodjimuratova. Matematik tasavurlarini shakllantirish. T.: “Innovatsiya-Ziyo”, 2020. - O‘quv qo‘llanma

Elektron ta’lim resurslari:

1. www. tgpu. uz
2. www. pedagog. uz
3. www. Ziyonet. uz
4. www. Edu.uz
5. tgpu-INTRANET. PED
6. www. nutq. intal.uz

MUTAXASSISLIK FANIDAN BAHOLASH MEZONI

5A111801 – Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (maktabgacha ta’lim) magistratura mutaxassisligi bo‘yicha kirish sinovlari yozma usulda o‘tkaziladi. 4 savolga javob yozish uchun jami 3 soat (180 daqiqa) beriladi.

Har bir variantda 4 tadan savol bo‘lib, savollar maxsus fanlar tarkibidagi mavzular doirasida shakllantiriladi. Variantdagi 4 ta savolning har biriga eng yuqori **25** ball beriladi. Ya’ni jami eng yuqori ball **100** ballni tashkil etadi.

Berilgan har savolga to‘g‘ri va to‘liq javob yozilsa, berilgan savollarning xususiyatlari ochib berilsa, javoblar mustaqil fikr asosida yoritilsa, muammolarga ijodiy yondashilsa, javobda mantiqiy yaxlitlikka erishilsa, berilgan javob aniq faktlarga asoslangan bo‘lsa, o‘zlashtirish ko‘rsatkichi **21,4-25** ball bilan baholanadi.

Berilgan savolga to‘g‘ri javob yozilsa, fikrini yoritib berishda ayrim xatoliklarga yo‘l quyilsa va javoblarni izohlashda ayrim noaniqliklarga yo‘l qo‘yilgan bo‘lsa, o‘zlashtirish ko‘rsatkichi **17,8-21,4** ball bilan baholanadi.

Berilgan har bir savolga, asosan to‘g‘ri javob yozilsa, biroq qo‘yilgan masalaning mohiyati, mazmuni, natijalari qisqa va yuzaki yoritilsa, berilgan masalalarda biror biri kamchilik yoki ulardan biri mayjud bo‘lmasa va fikr-mushohada bayonida tarqoqlik kuzatilsa **13,8-17,7** ball oralig‘ida baholanadi.

Berilgan har bir savolga qisman va umuman javob yozilmasa, berilgan savollarga aniq javob bo‘lmasa, qo‘yilgan savolning mohiyatini qisman yoki umuman ochib bera olmasa, fikr-mushohada bayonida chalkashuvlar kuzatilsa **0-13,7** ball oralig‘ida baholanadi.

***IZOH:** Ushbu mezon **1 ta** savolga berilgan javobga qo‘yilgan ball bo‘lib, talabgor **4 ta** savolga ham ushbu mezon asosida javob berishi kerak bo‘ladi. Shunda yozma ish bo‘yicha umumiy **100** ballni to‘plash imkoniyatiga ega bo‘ladi.*

Apellyatsiya tartibi

Abituriyentlar ijodiy imtihon natijalari bo‘yicha institut qabul komissiyasining apellyatsiyalar bilan ishslash hay’atiga imtihon natijalari e’lon qilingandan so‘ng 24 soat davomida murojaat qilishlari mumkin. Murojaat mazmuni faqat o‘zlarining to‘plagan ballari yuzasidan bo‘lsa qabul qilinadi. Apellyatsiya komissiyasi a‘zolari institut rektori buyrug‘i bilan tasdiqlanadi.

